

www.vulkani.rs
office@vulkani.rs

Naziv originala:
Deepti Kapoor
AGE OF VICE

Copyright © 2023 by Deepti Kapoor

All rights reserved.

Translation Copyright © 2023 za srpsko izdanje Vulkan izdavaštvo

ISBN 978-86-10-04659-5

Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u potpunosti je u skladu sa svim važećim propisima Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

DIPTI
KAPUR

DOBA
POROKA

Preveo Mirko Bižić

VULKAN
IZDAVAŠTVO

Beograd, 2023.

Za naga saduse*, katastrofa za Kumba melu** 1954. bila je samo još jedan krug nasilja za vreme događaja zasnovanog na nasilju među muškarcima čija je profesija bilo nasilje. Ako je i bilo drugačije, to je bilo samo zbog toga što su im se obični stanovnici isprečili na putu.

– Vilijam Pinč, *Ratnik asketa i indijska carstva*

A zbog kratkog života, oni neće moći da steknu mnogo znanja. A zbog malog znanja, oni neće imati mudrost. A zbog ovoga će ih sve savladati pohlepa i gramzivost.

– *Mahabharata*

* Šaivisti (hinduistička tradicija koja poštuje Šivu), monasi askete, koji žive potpuno izolovani u pećinama Himalaja i dolaze u civilizaciju samo za Kumba melu.

** Veliko hinduističko hodočašće i svečanost koja se obeležava u ciklusu od približno dvanaest godina, za koliko Brihaspati (Jupiter) završi ciklus obilaska oko Sunca. Hodočasnici se okupljaju na obalama četiri reke i vrše ritualno kupanje. *Kumba mela* na sanskrtu znači „s jedinjenje u vodi“. (Prim. prev.)

JEDAN

NJU DELHI, 2004.

Petoro ljudi koji žive na ulici leže mrtvi pored Unutrašnjeg kružnog puta u Delhiju.

Ovo zvuči kao početak nekog bolesnog vica.

Ali, ako je to vic, njima to niko nije rekao.

Oni umiru tamo gde su živeli – skoro.

Njihova tela je deset metara vukao mercedes koji je projurio preko ivičnjaka i pokosio ih.

Februar je. Tri sata posle ponoći. Šest stepeni.

Petnaest miliona duša sklupčano je u snu.

Bleda sumporna magla ispunjava ulice.

A jedna od poginulih, Radžini, imala je osamnaest godina – u to vreme bila je pet meseci trudna. Njen muž Radžeš imao je dvadeset tri godine i bio je pored nje. Oboje su spavali na leđima, umotani u debele šalove oko glave i nogu, i svakako su izgledali kao leševi, izuzev određenih prepoznatljivih znakova života: ranac ispod vrata, sandale uredno složene pored ruke.

Okrutni obrt sudbine: ovaj par stigao je u Delhi prethodnog dana.

Našli su utočište kod Krišne, Manodža i Baldea, tri radnika doseljenika koji su bili iz iste oblasti kao i oni, u Utar Pradešu. Ustajali su u zoru da se odvuku do berze rada u Parku Bag, pokušavajući da ugrabe kakav god dnevni posao koji su mogli da nađu – kuvar u restoranu brze hrane, konobar na svadbi, građevinski radnik – da pošalju novac u svoje selo, da plate sestrično venčanje, bratovo školovanje, očeve lekove. Vraćali su se na spavanje na ovo pusto i golo mesto kada padne mrak, pored kružnog puta, u blizini Nigambod Gata. Blizu sirotinjskih naselja Jamuna Pušta – sada srušenih – koja su bila njihov dom. Živeli su od danas do sutra, radeći za male pare, boreći se da prežive.

Ali novine se ne bave ovim ljudima. Njihova imena iščezavaju iznad njih kao zvezde.

Policijski kombi stiže na mesto nesreće. U njemu su četvorica policajaca. Oni izlaze i vide mrtva tela, a ljutita gomila ljudi zapomaže i sada se okuplja oko auta. Neko je još unutra! Mladić, sedi potpuno uspravno, stežući rukama volan,

čvrsto zatvorenih očiju. Da li je mrtav? Da li je umro u ovom položaju? Policajci odguruju rulju u stranu i proviruju unutra. „Da li on to spava?“, pita jedan policajac svoje kolege. Ove reči teraju vozača da okrene glavu i kao neko čudovište iznenada otvori oči. Policajac ga pogleda i skoro odskoči od straha. Ima nečega grotesknog u mladićevom glatkom, lepom licu. Oči su mu izbučljene, unezverene, ali osim toga je potpuno uredan i doteran. Policajci otvaraju vrata, silovito mašu pendrecima od bambusa, naređuju mu da izađe. Ispod njegovih nogu je prazna flaša džek danijelsa.

On je vitak mladić, tela izvajanog u teretani, u sivom gabardenskom safari odelu, kose razdeljene precizno u milimetar i besprekorno nauljene. U zadahu viskija oseća se neki drugi miris: davidov kul voter, mada policajci to ne znaju.

Ali znaju sledeće: nije bogat čovek, uopšte nije bogat čovek.

Pre će biti da je precizna kopija, čovek obučen da oponaša bogataša u svrhu svoje službe. Odeća, doterano lice i pojava, auto, sve to ne može da sakrije suštinsko siromaštvo njegovog bića: policajci ovo znaju, osećaju to jače od bilo kakvog pića ili kolonjske vode.

Da, on je sluga, šofer, vozač, „dečko“.

Dobro uhranjena i pripitomljena verzija onoga što je ubio na putu.

A ovo nije njegov mercedes.

Što znači da može biti povređen.

Nesvesno ječi dok ga policajci izvlače na ulicu. Presavijen, povraća na svoje mokasine. Policajac ga udara palicom, uspravlja ga. Drugi ga pretresa, nalazi njegov novčanik, nalazi praznu futrolu za oružje ispod ramena, nalazi kutiju šibica iz Hotela Palas grand, nalazi svežanj novčanica u iznosu od 20 000 rupija.

Čiji je ovo auto?

Odakle ovaj novac?

Od koga si ga ukrao?

Mislio si da odeš da se provozaš?

Gde je pištolj, gade?

Za koga radiš, seronjo?

U njegovom novčaniku nalaze se glasačka kartica, kartica socijalnog osiguranja, dozvola za oružje, vozačka dozvola, tri stotine rupija. Na njegovim karticama piše da se zove Adžaj. Ime njegovog oca je Hari. Rođen je 1. januara 1982.

A mercedes? Registrovan je na nekog Gautama Ratora.

Policajci se savetuju: ime zvuči poznato. A adresa – Aurangzeb roud – govori sama za sebe. Samo bogati i moćni žive tamo.

Doba poroka

Gade, prolaje jedan policajac podižući dokumenta od automobila. Da li je ovo tvoj gazda?

Ali ovaj mladić po imenu Adžaj previše je pijan da govori.

Kretenu, da li si ukrao ovaj auto?

Jedan od policajaca prolazi sa strane i gleda u poginule. Devojčine oči su otvorene, a koža već pomodrela od hladnoće. Krvari između nogu, gde je bio novi život.

U stanici su Adžaja svukli i ostavili golog u hladnoj sobi bez prozora. Toliko je pijan da se onesvestio. Policajci se vraćaju da ga poliju hladnom vodom i on se budi uz vrisak. Postavili su ga u sedeći položaj, pritisnuli mu ramena uza zid, razdvojili mu noge. Policajka iz stanice stajala mu je na butinama dok mu cirkulacija nije stala, pa je zaurlao od bola i još jednom se onesvestio.

Do narednog dana slučaj je privukao više pažnje. Mediji su bili zgroženi. Isprva se radilo o trudnoj devojci. Informativni kanali su je oplakivali. Ali ona nije bila ni fotogenična ni puna obećanja. Zato se interesovanje usmerilo na ubicu. Jedan izvor potvrdio je da je mercedes bio registrovan na nekog Gautama Ratora, i to je bila vest – stalno je prisutan u visokom društvu Delhija, polo igrač, zabavan čovek i princ, prava kraljevska krv, prvi i jedini sin člana parlamenta, maharadže Prasada Singa Ratora. Da li je Gautam Rator vozio? To pitanje bilo je na svačijim usnama. Ali ne, ne, njegov alibi bio je čvrst kao stena. Sinoć je bio na odmoru, daleko od Delhija. Bio je u Fort palasu blizu Džajpura. Gde se trenutno nalazi, nije poznato. Ali izdao je saopštenje u kome je izrazio užasnutost, šaljući izjave saučešća poginulima i njihovoj rodbini. Vozač je, otkriveno je iz njegove izjave, tek nedavno počeo da radi za njega. Izgleda da je uzeo auto bez Gautamovog znanja. Uzeo je viski i mercedes i otišao u nedopuštenu zabavu.

Izjava policije je to potvrdila: Adžaj, zaposlen kod Gautama Ratora, ukrao je flašu viskija iz Ratorove kuće dok je njegov poslodavac bio odsutan, uzeo mercedes da se provoza, izgubio kontrolu.

Ova priča postala je činjenica.

Vrtela se po novinama.

I podignuta je optužnica.

Adžaj, sin Harija, registrovan je pod stavkom 304 (A) kaznenog zakona Indije. Ubistvo iz nehata. Maksimalna kazna: dve godine zatvora.

* * *

Dipti Kapur

Poslali su ga u prepunu sudnicu i izveli pred oblasnog sudiju, a sudiji je trebalo dva minuta da ga pošalje u sudski pritvor bez prava na kauciju. Odvezli su ga u zatvor Tihar, sa ostalim optuženima kojima još nije izrečena pravosnažna presuda. Postrojili su ih za prijem, sedeli su potišteni na drvenim klupama u prijemnom odeljenju, okruženi tablicama sa pravilima zakucanim na vlažni i oljušteni malter na zidovima. Kada je došao red na njega, odveli su ga u pretrpanu kancelariju, gde su čekali službenik i zatvorski lekar sa svojim pisaćim mašinama i stetoskopima. Njegove stvari ponovo su popisane: novčanik, svežanj novca od 20 000 rupija, šibica sa natpisom Palas grand, prazna ramena futrola za pištolj. Novac je prebrojan.

Službenik je uzeo olovku i počeo da popunjava formular.

Ime?

Adžaj je zurio u njih.

Ime?

Adžaj, rekao je suvim, jedva čujnim glasom.

Ime oca?

Hari.

Godine?

Dvadeset dve.

Zanimanje?

Vozač.

Govori glasnije.

Vozač.

Ko je tvoj poslodavac?

Stegnuo je vilicu.

Službenik ga je pogledao preko naočara.

Kako se zove tvoj poslodavac?

Gautam Rator.

Od njegovog novca odvojeno je 10 000 rupija, a ostatak su mu vratili.

Stavi ga u čarapu, rekao je službenik.

Upisan je i poslat u Ćeliju 1. Proveli su ga kroz dvorište do spavaonica, pa niz vlažni hodnik do široke ćelije u kojoj je drugih devet zatvorenika živelo stešnjeno i zbijeno. Odeća je visila sa šipki na plafonu kao na pijačnoj tezgi, a pod je bio prekriven otrcanim dušecima, čebadi, kantama, svežnjevima, džakovima. U uglu je bio mali čučavac. Ali nisu mogli da odvoje nijedan dušek za njega. Adžaj je položio čebe koje su mu dali na kameni pod. Seo je leđima naslonjen na zid, prazno buljeći ispred sebe. Nekoliko njegovih sustanara iz

Doba poroka

ćelije prišli su mu i predstavili se, ali on ništa nije rekao, nije ni na šta obraćao pažnju. Sklupčao se i zaspao.

Kada se probudio, video je čoveka koji je stajao iznad njega. Star i krezub, grozničavih očiju. Duže od šezdeset godina na ovom svetu, rekao je. Duže od šezdeset godina. On je vozač auto-rikše iz Bihara, ili je bar to bio napolju. Ovde čeka suđenje već šest godina. Nevin je. To je bila jedna od prvih stvari koje je rekao. Ja sam nevin. Navodno sam diler droge. Ali nevin sam. Uхватili su me na pogrešnom mestu. Diler je bio u mojoj rikši, ali on je pobegao, a policija je uhvatila mene. Zatim je pitao za šta je Adžaj optužen, koliko ima sakrivenog novca kod sebe. Adžaj nije obraćao pažnju na njega, okrenuo se na drugu stranu. Kako ti volja, vedro je rekao starac, ali treba da znaš, ja mogu da završim neke stvari ovde. Za sto rupija mogu da ti nabavim još jedno ćebe, za sto rupija mogu da ti nabavim bolji obrok. Ostavi ga na miru, povikao je drugi zatvorenik, punačak i tamnopus momak iz Aligarha, čačkajući zube drvcetom. Zar ne znaš ko je on, on je Mercedes Ubica. Starac se oddegao podalje od njega. Ja sam Arvind, rekao je debeli momak. Kažu da sam ubio svoju ženu, ali sam nevin.

Izašli su u dvorište u vreme pauze. Na stotine zatvorenika pohrlilo je iz svojih ćelija da se okupljaju i razgovaraju. Bande, krugovi žestokih momaka, odmeravali su ga pogledom. On je neka vrsta slavne ličnosti. Svi su čuli za Mercedes Ubicu. Zele bolje da ga pogledaju, da sami procene da li je nevin ili kriv, da vide koliko je čvrst, koliko je uplašen, da zaključe gde bi mogao da pripada. Potreban je samo minut da prepoznaju da je on jedan od nevinih, žrtveni jarac bogatog gazde. Ljudi pokušavaju da izvuku ovu istinu od njega. Šta mu je obećano da na sebe preuzme krivicu? Nešto slatko? Novac, kada izađe napolje? Ili će njegovi sinovi i ćerke biti poslani na školovanje? Ili je to došlo sa druge strane? Da li su pretili njegovoj porodici? Da li mu je život bio u opasnosti? Ili je samo bio odan?

Predstavnici bandi koje upravljaju zatvorom prilaze mu u dvorištu, u sali za ručavanje, u hodnicima, zahtevajući njegovu podršku i izlažući svoje ponude. Banda Čavani, banda Sisodija, banda Bidi, banda Hadi, banda Ati. Zastrahujuća banda Bavanija. Banda Ačarja, Gupte. Kao nevinom čoveku, kao čoveku nenaviknutom na život kriminalca, trebaće mu zaštita. Uskoro će postati meta iznuda ako ne izabere neku bandu; bez podrške bande neko će ga uskoro silovati, čuvar će ga poslati u ćeliju samog sa drugim zatvorenikom, niko neće čuti

kada bude vrištao. I uzeće mu sav novac koji ima. Oni mu nude svoj mudri i neutralni savet, kao da mu ne prete. Vuku ga na jednu i na drugu stranu. Koliko novca imaš? Pridruži se našoj bandi. Pridruži se našoj bandi i imaćeš sigurnost. Imaćeš mobilni telefon, pornografiju, novac i cigarete. Bićeš pošteđen „zabava za guštere“ koje ti se spremaju. Pridruži se našoj bandi i možeš da jebeš, možeš da siluješ. Naša banda je najjača. Treba da nam se pridružiš pre nego što bude prekasno. On ignoriše svaku od ponuda. Kada se vrati u ćeliju, njegovo ćebe je nestalo.

On ionako više voli da bude sam i trpi svoj bol. Užas zbog poginulih ga prati iznutra, tuguje za njima dok diše. Odbija sve bande, izbegava njihove poslanike i njihove uvodne priče. Zato ga drugog dana, samog ispred apoteke, odmah nakon što je pozvan kod lekara, opkoljavaju trojica ljudi iz druge ćelije. Plaze jezik i vade žilete koje kriju u ustima, bacaju se na njega, seku ga po licu i grudima i nadlakticama koje je podigao da se zaštiti. On prihvata posekotine kao kaznu, ne izražavajući bol. Onda njegovo strpljenje nazad puca, otvara se kao podrumaska vrata. Lomi nos prvom napadaču donjim delom dlana, hvata drugog čoveka ispod lakta i lomi mu ruku. Trećeg obara na pod i prinosi čovekov žilet na njegov jezik, pa ga raseca po sredini do duboko u grlo.

Našli su ga kako stoji iznad njih, isprskan krvlju, dok je svaki od zatvorenika jaukao od bola zarobljen u svojoj samoći i omamljenosti. Prebili su ga i rekli mu da će biti ovde veoma dugo. Kada su se vrata zalupila, on je podivljao, režao je i šutirao i šamarao zidove. Vrištao je bez ikakvog razumljivog jezika. Nепреpoznatljivе reči. Nije mogao da kontroliše svoj svet.

Zamišlja da je ovo kraj. Svega što on jeste i što je uradio. Ali ne. Ujutro se vrata otvaraju i ulaze novi čuvari, pristojni, suzdržani. Kažu da je došlo do greške. Treba da pođe sa njima. Prvo će se istuširati. Drhti, go i povređen. Dok mu prilaze, steže pesnice, leđima okrenut zidu, spreman za borbu. Oni se smeju, bacaju mu čistu odeću i čekaju ga u hodniku.

Odveli su ga u upravnikovu kancelariju. Na stolu je prijatno posluženje. Sveže isečeno voće, lasi od manga. Vizija raja. Upravnik ga nudi da sedne. Da uzme cigaretu. Da se posluži. Došlo je do veoma velike greške. Nesporazuma. Nisu mu rekli, kaže. Da su mu rekli, ovo se nikada ne bi dogodilo. Ali stvarno niko*

* Indijsko slatko piće od razredenog jogurta ili mleka sa dodatkom voća. (Prim. prev.)

Doba poroka

ne zna, čak ni tvoji prijatelji u zatvoru. Stvari će sada stajati drugačije. Bićeš odveden kod njih. Imaćeš slobodu da radiš šta želiš, u granicama razuma. A ovaj zlosrećni događaj sa tim drugim ljudima, to će biti zaboravljeno, bio je to previd, nikada nije trebalo da se dogodi. Oni mogu da budu kažnjeni. Samo što si ih ti sam kaznio, zar ne? Kakva predstava. Oh, a taj novac, verujemo da je tvoj. Trebalo je nešto da kažeš. Upravnik se nalaktio na sto. Trebalo je da razjasniš. Trebalo je da nas obavestiš.

Adžaj zuri u hranu, u kutiju cigareta.

Šta? Pita.

Da si čovek Bantija Vadije.

MAHARADŽGANDŽ, ISTOČNI UTAR PRADEŠ, 1991.

ADŽAJ

(Trinaest godina ranije)

1.

Ono što morate upamtiti jeste da je Adžaj bio samo dečak. Osam godina, pothranjen, jedva pismen. Pažljivo je posmatrao iz dubine očnih duplji.

Njegova porodica bila je siromašna – izmoždjena bedom – živela je od danas do sutra, u kolibi zakrpljenoj suvom travom i najlonom, na izdignutom tlu iznad linije poplave pored snopova sarkande* iza tamne ivice sela. I otac i majka bili su mu sakupljači otpada, vadili su govna iz suvih klozeta seljana lopaticama i golim rukama, i na glavi nosili prepune pletene korpe da ih prosnu negde dalje. Pišali su i srali u polju pre svitanja. Pišali su u poljima kad padne mrak. Gajili su sitne i kržljave biljke na prljavom komadu suve zemlje. Pili su vodu iz udaljenog slankastog bunara kako ne bi zagadili zajednički izvor. Znali su svoje granice i nisu ih prelazili da ne bi prizvali smrt na sebe.

Adžajeva majka Rupa ponovo je trudna.

Njegova starija sestra Hema čuva njihovu jedinu kozu.

Ovo je istočni Utar Pradeš. Hiljadu devetsto devedeset prva.

Obronci Nepala uzdižu se na severu.

Mesec se vidi na nebu dugo posle svitanja.

Pre nego što je Adžaj prvi put udahnuo, već je bio oplakan.

* Poznata i kao baruva šećerna trska, biljka slična bambusu koja raste u Indiji, Iranu, Avganistanu, Pakistanu, Nepal u i u podnožjima Himalaja. (Prim. prev.)

Godina je hiljadu devetsto devedeset prva i oblast je u teškoj oskudici. Vlasnici zemlje iz više kaste i njihovi pajtaši se bogate. Dečak svakog dana pešači do državne škole, stare, nevoljene ljušture, lažne nade od betona bez vrata, sa drvenim prozorskim kopcima razbijenim i punim rupa, prostorijama premalim da deca sede u njima, slinavog nosa, očesljane i nauljene kose, sa uniformama skrpljenim iz delova i očajnički održavanim čistim, u borbi protiv plime cepanja i paranja. Učitelj je često odsutan, često pijan, često pobegne, često prima državnu platu kod kuće. Adžaj je najsiromašniji od siromašnih, smešten u dnu razreda sa ostalim valmikima, i pasijima i korijima*, ignori-san. U vreme ručka teraju ga da čeka izdvojen na stenovitom tlu dok deca iz više kaste sede na ravnoj platformi i obeduju. Kada najzad dobije svoj obrok, njegova porcija je oskudna i razvodnjena. Posle ručka čisti podove, kupi sasušeni mačiji izmet iz uglova i izmet guštera sa prozorske daske. Jednog dana je pored zida školskog dvorišta uginuo pas, istrunuo i naduven od ujeda zmije. Njega su poslali da mu veže kanap oko zadnje noge i odvuče ga. Svaki korak se brojao. On je brojao onoliko koliko je znao, do deset i opet iznova. Brojao je kada su ga terali da čisti školski klozet. Nije brojao kada mu je uskraćivan pristup školskom plitkom ručno iskopanom bunaru.

Po popodnevnoj vrućini vraćao se nekoliko kilometara do kuće, da preuzme čuvanje kože od svoje sestre.

Prolazio je pored Hanumanovog hrama na ivici sela, pored starijih dečaka koji su igrali kriket na terenu za parade. Oprezno se držao na odstojanju. Pre tri godine dobacio im je nazad odlutalu loptu, uprkos svemu što mu je bilo rečeno. Želeo je da zna kakav je osećaj kada bacaš lopticu. Dečaci su se izmicali od loptice kao da je šugava, a Adžaja su jurili kroz polja, dok su mu oko glave zviždale kamenice. Pobegao je preko kanala za otpadnu vodu. Ali oni su vikali: ako ponovo dotakneš lopticu, odseći ćemo ti ruke i noge i spaliti ih, a tebe baciti u septičku jamu.

Godina je hiljadu devetsto devedeset prva i njegov otac je u nevolji. Koza se otrgla sa konopca kojim je bila vezana i ušla u polje nekog seljaka da jede spanać. Adžaj i njegova sestra Hema su je vratili, ali vlasnik polja je saznao. Pojavio se te večeri, praćen starešinom sela, Kuldipom Singom. Kuldip Sing je sa sobom doveo dvojicu siledžija. U njihovom prisustvu vlasnik zemlje tražio je objašnjenje, mada ga nijedno ne bi zadovoljilo.

* Tradicionalne kaste u Indiji. (Prim. prev.)

Doba poroka

Adžajev otac, sama kost i koža, preklinjao je za oprostaj, iako je znao da ga neće dobiti. Koza je bila prva na redu. Predosećajući šta sledi, ona je počela da pljuje i frkće i siledžije su se izmicale od njenih rogova. Kuldip Sing morao je da ih odgurne u stranu i udari kozu svojom motkom po glavi, psujući i kunući. Lobanja joj je pukla, ona se zateturala, noge su joj popustile – izgledala je, na trenutak, kao novorođenče koje pokušava da prohoda. Kada je pala na zemlju, Kuldip Sing joj je prerezao grlo nožem koji je nosio za pojasom. Ushićene tim prizorom, siledžije su prišle i počele da kruže oko Adžajevog oca. On nije pružao otpor, nije molio za milost, nije govorio pomirljive reči, nije ispustio ni krik straha koji bi pokazao da zna šta sledi. Oborili su ga na zemlju, pritisnuli mu ramena i butine, i naizmenično ga tukli po tabanima štapovima od bambusa, prelazeći u svojoj revnosti i na zglavke, potkolenice i kolena. Kako ih je obuzimao sve jači bes, jako su ga udarali u međunožje. Njegova žena i ćerka vrištale su i zapomagale, stojeći sa strane kao da su vezane za nevidljivu ogradu. A Adžaj je gledao ćutke, sve dok više nije mogao da gleda. Okrenuo se da pobegne, ali, kada je krenuo, Kuldip Sing ga je čvrsto uhvatio. Te teške šake stezale su njegova ramena. Osećao je kiseli dah čoveka, ispunjen duvanom i alkoholom. Izvio je vrat, gledao u plavo nebo iza tih krvlju podlivenih očiju i tih betelom umrljanih usana, ali Kuldip Sing okrenuo je njegovu glavu nazad prema ocu, da bi mogao da gleda.

Njegov otac je te noći dobio groznicu, kosti su mu postale ljubičaste u sumrak. Ujutro se Adžajeva majka obratila lokalnom zelenišu Radždipu Singu, Kuldipovom bratu, preklinjući ga za dovoljno novca da odvede prebijenog čoveka u državnu bolnicu, udaljenu trideset kilometara. Radždip Sing joj je, nakon ponižavajućih pregovora, dao dvesta rupija, uz kamatu od šezdeset posto. Uradila je sve to na svoju ruku. Biće to njena kobna greška.

Kada je stigla u bolnicu sa njim, lekari su odbili da ga pogledaju ako ne budu plaćeni. Uzeli su joj skoro sve što je imala, a zatim ostavili prebijenog čoveka u bolničkom krilu bez ikakve nege. Te noći je ionako umro.

Odvukla je njegovo telo nazad privezano za drvene saonice, i stigla kući u zoru. Pošto im je bio uskraćen pristup u seoski krematorijum, porodica ga je kremirala na lomači pored njihove kuće pomoću ulja i jeftinog drveta koje su sakupili. Smrad je bio užasan i nije bilo dovoljno drveta da se dovrši posao, pa su iskopali plitak grob u blizini šume i u njega sahranili njegove ugljenisane ostatke.

Sutradan je zeleniš Radždip Sing poslao svoje ljude da naplate dug. Znajući da nemaju šta da uzmu, opkolili su Adžajevu sestru Hemu. Adžaj je nemo

gledao sa ivice polja, a kada su jurnuli na nju, okrenuo se i pobegao. Stajao je na polju drugog farmera, okružen visokom pšenicom, oborenog pogleda, slušajući vrištanje svoje majke i sestre. Po ispucalnoj zemlji gmizala je bubašvaba. On je pokrio uši da ne čuje zvuke i bosom nogom izgazio insekta do smrti. Kada se vratio dva sata kasnije, njegova sestra jecala je u uglu kolibe, a majka je ložila vatru.

Nekoliko sati kasnije došao je lokalni *tekedar* – preduzetnik. Izjavio je Adžajevoj majci saučešće zbog smrti njenog muža. I imao je jedan predlog, znajući da su u tako očajnom stanju: on će platiti dug Radždipu Singu, a oni mogu da mu se oduže na jednostavan način.

3.

Rano ujutro, pre svitanja, Adžaja su odveli do platforme motocikla na tri točka, na kome je bilo još osam dečaka koje do tada nikada nije sreo. Bilo je to staro vozilo izlupane kabine i sa prljavim kavezom postavljenim sa zadnje strane, sa krovom otvorenim prema zvezdama, tako da njegov ljudski teret ne može da vidi nikakav put za bekstvo. Adžaj sa sobom nije imao ništa osim stare odeće i prljavog ćebeta. Njegova majka stajala je u daljini, a zatim se okrenula i otišla. Motor je radio u leri na makadamskom putu pored jarka. Onda se preduzetnik popeo u kabinu i njegov pomoćnik se popeo u kabinu i svi su se odvezli.

Vozili su se u svetlosti koja se polako prikradala po putu punom rupa prema crnom horizontu istačkanom zvezdama. Adžaj je sedeo nepomičan i omamljen među potištenim dečacima koji su drhtali. Skrpljena ćebad jedva ih je grejala. Skupili su se jedni uz druge na strani kaveza bližoj kabini, okrenuti prema istoku, gledajući kako njihovi domovi ostaju u daljini, čekajući svitanje.

Zastali su pored prometne tezge sa brzom hranom baš pred svitanje, da mokre. Beživotna neonska svetiljka privlačila je moljce ispunjene čežnjom za svetlošću. Para se dizala iz usta vozača koji su se odmarali. Za nekoliko minuta nebo je pobledelo i pejzaž je postao vidljiv. Vozila su tutnjala po glavnom putu. Sa obe strane prostirala su se žitna polja. Pomoćnik preduzetnika, žilav, tamnopusit i rošav čovek sa izvijenim brkovima na izduženom licu i sitnim očima, otvorio je zadnju stranu kaveza. Upozorio ih je da ne beže dok ih je vodio do jarka da pišaju i jasno im stavio do znanja da on stoji iza njih, igrajući se nožem. Podigla se gušća magla, sunce se nakratko pojavilo kao bleđi srebrnasti disk koji je kliznuo kroz vlažni vazduh i nestao. Kada su ih ponovo zaključali sa zadnje strane teretnog motocikla, dečacima

Doba poroka

su dali pljosnate lepinje i čaj, dok su *tekeदार* i njegov pomoćnik seli za jedan od plastičnih stolova ispred radnje i naručili alu parantu.*

Ovo je bio taj trenutak.

Jedan od dečaka zatvorenih u kavezu, upalih grudi i kovrdžave kose, do malopre potpuno pasivan, skočio je i uspentrao se preko ivice kaveza, pa se bacio dole. Potrčao je po zemlji pre nego što je iko stigao da reaguje, sa zadnje strane radnje sa brzom hranom, dok su ruke instinktivno posezale da ga uhvate, ali dečak se provukao između njih i preskočio gomile smeća, a zatim smrdljivi kanal i zašao u polje prekriveno maglom. *Tekeदार*ov pomoćnik brzo se uspravio na noge, a njegova plastična stolica pala je kada se dao u poteru, trčeći pored toaleta, pre nego što je i sam preskočio kanal i izvukao nož. A onda su i dečak i čovek nestali. Vozači, radnici u prodavnici brze hrane, dečaci, svi su sa iščekivanjem gledali u pravcu u kome je dečak pobegao, piljeći u sivo prostranstvo, naginjući glavu da bolje čuju. Samo je *tekeदार*, čovek sa velikim iskustvom, mirno sedeo pijuckajući svoj čaj.

Prošlo je pet minuta, a od dečaka i čoveka nije bilo ni traga ni glasa.

Nastavio se normalan život.

Onda se čuo parališući vrisak, neverovatan urlik negde u magli, i svi psi lugalice počeli su da laju.

Kada se pomoćnik vratio, jako zadihan, bio je sam, a njegov beli prsluk bio je istačkan krvlju. Pljunuo je na zemlju da izbacii loš ukus iz usta i seo sa *tekeदार*om bez ijedne reči.

Niko se nije usudio da ga pogleda u oči dok je razgledao uokolo.

Dovršio je svoj čaj i pojeo parantu.

Adžaju se ta slika urezala u mozak.

Magla u poljima počela je da se podiže i nestaje.

Vozili su se celog dana i sunce je postalo jako, peklo je ceo svet i njegove gradiće sa prašnjavim raskrscnicama na kojima su stajali teretni motocikli i teze sa povrćem. Neki od dečaka počeli su da se komešaju kao da se bude iz sna iza-zvanog narkoticima. Sašaptavali su se između sebe, pokušavajući da se zaklone od vreline sunca, prašine i vetra. Adžaj je škiljio i ni sa kim nije razgovarao. Pokušavao je da se seti lica svog oca, lica svoje sestre, lica svoje majke. Pokušavao je da se seti puta do kuće. Po podne se probudio i ne shvatajući da je uopšte bio zaspao i video veliki grad sa širokim bulevarima i veličanstvenim zgradama i vrtovima punim blistavih bujnih cvetova, u svetu za koji je mislio da je san.

* Indijsko jelo koje se sastoji od lepinje punjene začinjanim krompirom. (Prim. prev.)

Kada se ponovo probudio, sunce je skoro zalazilo i bili su na uskom putu, koji se uzdizao u planinski venac, sa strmim krševitim obroncima zdesna i ustalasanim brdima iza njih.

Pogledao je u oči drugih dečaka i najzad progovorio.

„Gde smo mi?“, upitao je.

„U Pandžabu.“

„Kuda idemo?“

Jedan je klimnuo glavom uvis. „Tamo gore.“

„Zašto?“

Dečak je skrenuo pogled.

„Da radimo“, rekao je drugi.

Zašli su u planine kasno te noći, uspinjući se u podnožja brda. Ovde su se sporo kretali kroz krivine, a motocikl na tri točka nije se kretao ništa brže od mazge dok mu se motor naprezao u borbi protiv potoka koji je tekao kroz klisuru u mrklom mraku. Kada su izašli na visoravan, pored njih je hučala široka reka. Mesec se ponovo pojavio, sada već pun, obasjavajući nebeske visine. Ali ispod oblaka koji su lebdeli bili su crnilo, groteskni oblici, skrivena mesta, svet senki, brujanje motora. Temperatura je pala i dečaci su se skupili jedni uz druge da se zagreju, obgrlivši sami sebe oko ramena, dok su im se kosti protresale u kavezu. Onda su počeli sati noćne more koji su se stapali jedni sa drugim, neprekidni uspon, zatim iznenadno spuštanje, krivudanje po dolinama i nagnutim krivinama iz sata u sat, na vazduhu toliko hladnom da je sekao, dok se u mislima uzdao u sledeću krivinu, u sledeću visoravan, u sunce koje će izaći i obasjati nevidljivu reku, u povratak kući, u majku koja će ga probuditi iz sna, da vuče mrtve pse iz škole.

Onda su se zraci svetlosti proširili i noć se završila, žumance sunca probilo se iznad planinskih vrhova, a plava smrt koja je ispunjavala poslednje sate noći bila je proterana. Čista svetlost i pobeda zore. Adžaj je proučavao lica dečaka koji su treptali na svetlosti, ošamućeno se meškoljeći u svojoj ćebadi. Starija lica, od četrnaest ili petnaest godina, i jedno mlađe, od možda sedam godina. Proveravao je da li su se promenila.

Nisu. Ali prošli su kroz prolaz.

Sada više nije bilo nade za povratak kući.

Teretni motocikl zaustavio se zbog doručka ispred čajdžinice usečene poput klisure u stenovitu liticu visoko u planini pored hrama lokalnog božanstva, pored puta na kome je bilo jedva dovoljno mesta da se dva vozila mimoiđu.

Doba poroka

Sa suprotne strane puta, reka je meko tekla duboko kroz klisuru. Pomoćnik je iskočio iz kabine, protegnuo ruke, zapalio ručno umotanu cigaretu i odlutao do ivice puta, gde su u belo okrećeni kamenovi služili kao štitnik od pada. Očistio je nokte džepnim nožićem i pljunuo u provaliju, dok su mu majmuni, koji su se do maločas češali i trebili vaške, pokazivali očnjake i frktali na njega bežeći prema sledećoj krivini.

Dečaci su i dalje sedeli u kavezu.

Motor u praznom hodu bio je najglasniji zvuk na svetu.

Tekedar je pozdravio čajdžiju koji je podešavao plamen na plinskom rešou. Pomoćnik se vratio sa ivice provalije da sedne sa njim, usput otvorivši kavez. Trojica ljudi su tračarili, prenoseći jedan drugom najnovija zbivanja na putu.

Pomoćnik je zviznuo dečacima. Protegnite noge, idite da pišate. Nećete uskoro dobiti novu priliku za to.

Muškarci su se opustili, a događaj kod radnje sa brzom hranom od prošlog jutra bio je zaboravljen.

Ovog puta dečaci nisu imali kuda da beže ili da se sakriju.

Zato su se izvukli iz kaveza i lunjali okolo besciljno, zureći u prolaz između krečnjačkih stena, udišući prohladan vazduh punim plućima. Adžaj je čuo reku, nevidljivu, koja je tekla sa vrha sveta.

Jedan od dečaka, možda onaj najmlađi, sedmogodišnjak, prišao je ivici provalije.

Adžaj ga je posmatrao kako stoji tamo kao začaran, balansirajući na sa-moj ivici, gledajući dole.

Dok ga pomoćnik nije zgrabio za ruku i povukao nazad.

I ponovo su bili na putu.

U deset sati sunce je već jako peklo. Čebad koju su nosili prebačenu preko ramena pretvorili su u zaklone od sunca.

Jurili su kroz Himalaje.

Oslobođeni tereta noći.

Sve više i više izgubljeni.

Sada su spavali.

Do podneva je motocikl na tri točka stigao do zapuštenog pijačnog gradića, zagušenog mašću i čađi iz motora, otpada u srcu planina, prljave rupe. Prešli su rečicu kamenitog korita, zatranu i pregrađenu smećem, preko niskog metalnog mosta okićenog molitvenim zastavicama. Izašli su na novi put koji je vodio izvan varošice i krenuli uzvodno uz reku kroz borovu šumu. Iz toka reke virila su mala travnata ostrva. Ka severu, kroz razmake između

drveća koje je mirisalo na smolu, uzdizali su se snegom prekriveni vrhovi planina. Novi divovski venac, neprobojni beli zid. Adžaj je ponovo zaspao i sanjao svog oca kako nosi korpu na glavi, a telo ispod nje bilo mu je potpuno ugljenisano.

Po podne tog dana teretni motocikl se približio velikoj varoši ugnežđenoj u obronak brda, koja je označavala ulazak u dugačku, strmu dolinu koja se probijala daleko kroz zemlju. Vodopadi kao da su visili odozgo, pljuskajući niz blage strmine, prolazeći kroz stene, priključujući se krivudavoj reci, čineći je divljom. Seljani su prali odeću malo niže nizvodno, lupajući platno o stene. Teretni motocikl ušao je u krivinu i šum reke je prigušio masivni bor. Krivudali su naviše pored urednih građevina obloženih drvetom, i zaustavili se na parkingu između drveća.

Motor je iznenada stao, što je bila nova muka – dečaci su zatreptali i nesigurno se uspravili na noge, kao ljudi koji izlaze na obalu posle meseci plovidbe morem.

Rulja ih je već čekala – sa preciznim strpljenjem telegrafa u planinama. *Tekedar* je iskočio iz kabine, sav poslovan, u svojoj najboljoj košulji, ispljunuo betel i izvadio notes iz džepa. Nije gubio vreme na prozivanje po imenima dok je njegov pomoćnik otvarao zadnju stranicu teretnog motocikla, i počeo je da isporučuje dečake jednog za drugim. Izbijali su manji sporovi, novac je prelazio iz ruke u ruku. Veze koje jedva da su i bile zasnovane sada su ponovo bile prekinute. Počela je da pada slaba kišica i Adžaj je čučnuo u kavezu, čekajući. Jedan po jedan, dečaci su bili odvođeni. Za preostalu trojicu počela je aukcija.

4.

Adžaja su prodali niskom čoveku rumenih obraza u lepoj odeći, koji je odisao nadmenošću. Možeš da me zoveš tata, rekao je čovek, uzimajući Adžaja za ruku i vodeći ga do obližnje stanice auto-rikši. A kako se ti zoveš?

Ali Adžaj nije mogao da odgovori. Bio je previše usredsređen na šok od toga što ga je krupni čovek držao za malu prljavu ruku.

Vozili su se na istok od doline na zadnjem sedištu auta. Gradić se pružao ispod njih, u krivinama koje su se povlačile i nestajale iza njih. Kroz ceradu rikše ukazivali su se viši planinski venci, čiji su glečeri sijali poput dragulja kroz jaku kišu koja je počela da pada. Adžaj je sedeo čutke, stisnut uz sedišta, drhteći, dok se tata naginjao napred ćaskajući sa vozačem. Nekoliko kilometara